

عنوان: طراحی حروف

مرحله سوم: نحوه ی طراحی

در این قسمت با اولین روش یعنی "کارکترسازی" که پیشتر توضیح داده شد، نحوه ی طراحی حروف را بررسی خواهیم کرد.

در قسمت شروع طراحی و در روش کارکترسازی اشاره کردیم که " طرح یک یا چند حروف کلیدی که گویای تناسب ها و خصوصیت های اصلی تایپ باشد و بتوان از آن ها حروف دیگر را مشتق کرد" می تواند کلید شروع کار باشد و حروف "س،ص،ب،ا،ی،د" اما بر چه اساس و منطقی؟ در اینجا به بررسی و شناخت ساختار حروف فارسی برای سازمان دهی و انتخاب حروف مناسب تر برای شروع کار طراحی نیازمندیم که مسیر طراحی را صحیح تر و سریع تر به پایان برسانیم که همان اساس و منطق کار است.

ساختار حروف

حروف از خطوطی تشکیل شده اند که بطور مداوم در حال تکامل بوده اند. میدانیم که شکل ابتدایی حروف امروزی از سده های قبل از اسلام پایه ریزی و از نیمه دوم هجرت، مدون شد و شکل ثابتی به خود گرفت و تا به حال به طور نسبی بدون تغییر باقی ماند. ۳۲ حرفی که در الفبای فارسی وجود دارند از نظر شکل و فرم به هم مربوط اند. هر فرمی از حروف، در اثر تکرار طی قرن های متمادی به صورت کدهای تصویری در ذهن ما ثابت شده اند و موجب شده اند که درک ما نسبت به آنها متفاوت باشد. این تفکیک پذیری، ریشه در ساختار هندسی حروف و جزئیاتی دارد که تک تک حروف طی تکامل به خود گرفته اند. برای مثال حروف فارسی ۶۴ صورت نوشتاری اول، وسط، آخر و مفرد دارند که هر یک شکل هندسی مخصوص به خود را دارد. این کمکی برای تفکیک کردن بصری آن ها از هم است، یا ویژگی نقطه دار بودن حروف که خود وجه تمایز مهمی است.

اگر بطور کلی بخواهیم ساختار هندسی حروف مفرد را بررسی کنیم، چهار دسته عمده را می توان بیان کنیم:

۱- دسته ی اول حروفی اند که شکل هندسی آنها از ساختار عمودی و افقی شکل گرفته اند، مثل

حروف آ و ب

۲- دسته ی دوم حروفی اند مثل حروف ح، س، ص، ع، ق، ن، ی که از ساختار منحنی شکل یا

نیم دایره پیروی میکنند.

۳- دسته ی سوم حروفی اند که تابع شکل هندسی اریب یا مایل اند مثل د و ر

۴- دسته ی چهارم حروفی اند که از ترکیب ساختارهای هندسی مشتق می شوند، مثل حرف ک که

ترکیبی از ساختار افقی و اریب است. سایر حروف ترکیبی مثل ط، ف، ل، م را میتوان جزو این

دسته به حساب آورد.

بطور جزئی تر نیز می توانیم ساختارهای هندسی دیگری را هم در نظر بگیریم. برای مثال ساختار حروف

متصل یا حروفی که چشم دارند، نقش مهمی در تفکیک پذیری بصری حروف ایفا میکنند.

۱- آ ا ط ل ب ف ک

ص س ص و ل ی ح ع

د ک ر و

۱-۲ ط ع ف ک ل و م

کوفی	و محقق ریحان	ثلث	توقیع	اجازہ	رقاع
۱۱	۱۱	۱	۱	۱	۱
۲	۲	۲	۲	۲	۲
۳	۳	۳	۳	۳	۳
۴	۴	۴	۴	۴	۴
۵	۵	۵	۵	۵	۵
۶	۶	۶	۶	۶	۶
۷	۷	۷	۷	۷	۷
۸	۸	۸	۸	۸	۸
۹	۹	۹	۹	۹	۹
۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱
۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲
۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳
۱۴	۱۴	۱۴	۱۴	۱۴	۱۴
۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵
۱۶	۱۶	۱۶	۱۶	۱۶	۱۶
۱۷	۱۷	۱۷	۱۷	۱۷	۱۷
۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸
۱۹	۱۹	۱۹	۱۹	۱۹	۱۹
۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
۲۱	۲۱	۲۱	۲۱	۲۱	۲۱
۲۲	۲۲	۲۲	۲۲	۲۲	۲۲
۲۳	۲۳	۲۳	۲۳	۲۳	۲۳
۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	۲۴
۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵
۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶
۲۷	۲۷	۲۷	۲۷	۲۷	۲۷
۲۸	۲۸	۲۸	۲۸	۲۸	۲۸
۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹
۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰
۳۱	۳۱	۳۱	۳۱	۳۱	۳۱
۳۲	۳۲	۳۲	۳۲	۳۲	۳۲
۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳
۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴
۳۵	۳۵	۳۵	۳۵	۳۵	۳۵
۳۶	۳۶	۳۶	۳۶	۳۶	۳۶
۳۷	۳۷	۳۷	۳۷	۳۷	۳۷
۳۸	۳۸	۳۸	۳۸	۳۸	۳۸
۳۹	۳۹	۳۹	۳۹	۳۹	۳۹
۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰
۴۱	۴۱	۴۱	۴۱	۴۱	۴۱
۴۲	۴۲	۴۲	۴۲	۴۲	۴۲
۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳
۴۴	۴۴	۴۴	۴۴	۴۴	۴۴
۴۵	۴۵	۴۵	۴۵	۴۵	۴۵
۴۶	۴۶	۴۶	۴۶	۴۶	۴۶
۴۷	۴۷	۴۷	۴۷	۴۷	۴۷
۴۸	۴۸	۴۸	۴۸	۴۸	۴۸
۴۹	۴۹	۴۹	۴۹	۴۹	۴۹
۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰
۵۱	۵۱	۵۱	۵۱	۵۱	۵۱
۵۲	۵۲	۵۲	۵۲	۵۲	۵۲
۵۳	۵۳	۵۳	۵۳	۵۳	۵۳
۵۴	۵۴	۵۴	۵۴	۵۴	۵۴
۵۵	۵۵	۵۵	۵۵	۵۵	۵۵
۵۶	۵۶	۵۶	۵۶	۵۶	۵۶
۵۷	۵۷	۵۷	۵۷	۵۷	۵۷
۵۸	۵۸	۵۸	۵۸	۵۸	۵۸
۵۹	۵۹	۵۹	۵۹	۵۹	۵۹
۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰
۶۱	۶۱	۶۱	۶۱	۶۱	۶۱
۶۲	۶۲	۶۲	۶۲	۶۲	۶۲
۶۳	۶۳	۶۳	۶۳	۶۳	۶۳
۶۴	۶۴	۶۴	۶۴	۶۴	۶۴
۶۵	۶۵	۶۵	۶۵	۶۵	۶۵
۶۶	۶۶	۶۶	۶۶	۶۶	۶۶
۶۷	۶۷	۶۷	۶۷	۶۷	۶۷
۶۸	۶۸	۶۸	۶۸	۶۸	۶۸
۶۹	۶۹	۶۹	۶۹	۶۹	۶۹
۷۰	۷۰	۷۰	۷۰	۷۰	۷۰
۷۱	۷۱	۷۱	۷۱	۷۱	۷۱
۷۲	۷۲	۷۲	۷۲	۷۲	۷۲
۷۳	۷۳	۷۳	۷۳	۷۳	۷۳
۷۴	۷۴	۷۴	۷۴	۷۴	۷۴
۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵
۷۶	۷۶	۷۶	۷۶	۷۶	۷۶
۷۷	۷۷	۷۷	۷۷	۷۷	۷۷
۷۸	۷۸	۷۸	۷۸	۷۸	۷۸
۷۹	۷۹	۷۹	۷۹	۷۹	۷۹
۸۰	۸۰	۸۰	۸۰	۸۰	۸۰
۸۱	۸۱	۸۱	۸۱	۸۱	۸۱
۸۲	۸۲	۸۲	۸۲	۸۲	۸۲
۸۳	۸۳	۸۳	۸۳	۸۳	۸۳
۸۴	۸۴	۸۴	۸۴	۸۴	۸۴
۸۵	۸۵	۸۵	۸۵	۸۵	۸۵
۸۶	۸۶	۸۶	۸۶	۸۶	۸۶
۸۷	۸۷	۸۷	۸۷	۸۷	۸۷
۸۸	۸۸	۸۸	۸۸	۸۸	۸۸
۸۹	۸۹	۸۹	۸۹	۸۹	۸۹
۹۰	۹۰	۹۰	۹۰	۹۰	۹۰
۹۱	۹۱	۹۱	۹۱	۹۱	۹۱
۹۲	۹۲	۹۲	۹۲	۹۲	۹۲
۹۳	۹۳	۹۳	۹۳	۹۳	۹۳
۹۴	۹۴	۹۴	۹۴	۹۴	۹۴
۹۵	۹۵	۹۵	۹۵	۹۵	۹۵
۹۶	۹۶	۹۶	۹۶	۹۶	۹۶
۹۷	۹۷	۹۷	۹۷	۹۷	۹۷
۹۸	۹۸	۹۸	۹۸	۹۸	۹۸
۹۹	۹۹	۹۹	۹۹	۹۹	۹۹
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

نسخ	تعلیق	دیوانی	رقعه	نستعلیق	شکسته
ا	ا	ا	ا	ا	ا
ب	ب	ب	ب	ب	ب
ح	ح	ح	ح ح	ح	ح
د	د	د	د	د	د
ر	ر	ر	ر	ر	ر
س	س	س	س	س	س
ص	ص	ص	ص	ص	ص
ط	ط	ط	ط	ط	ط
ع	ع	ع	ع	ع	ع
ف	ف	ف	ف	ف	ف
ق	ق	ق	ق	ق	ق
ک	ک	ک	ک	ک	ک
ل	ل	ل	ل	ل	ل
م	م	م	م	م	م
ن	ن	ن	ن	ن	ن
و	و	و	و	و	و
ه	ه	ه	ه	ه	ه
لا لای	لا لای	لا لای	لا لای	لا لای	لا لای

با توجه به توضیحاتی که در مورد ساختار حروف مفرد بیان شد، انتخاب حرف **س** میتواند گزینه ی مناسبی برای شروع کار طراحی باشد، زیرا جزو دسته ای از حروف است که از نظر هندسی هم خانواده های مشابهی چون **ص، ق، ن، ی، ع، ح** دارد که میتوانند از **س** مشتق شوند.

به همین ترتیب میتوان حروف دیگر را از دسته های دیگر یا با تلفیق آنها انتخاب و طراحی کرد. سایر کارکترهای متصل و منفصل هم با اضافه و کم کردن جزئیاتی با توجه به ویژگی هندسی آنها به عنوان زیر مجموعه ی این دسته بندی ها قابل طراحی اند.

در اینجا کار طراحی را با انتخاب کارکتر **س** از تایپ فیس نازنین که از دسته تایپ فیس های رسمی است. به عنوان کلید کار و این پیش فرض که ما خودمان آن را طراحی کرده ایم شروع میکنیم.

س--ب-ب-ن

پس از طراحی کارکتر مفرد حرف **س**، به سادگی مشتقات آن را نیز طراحی می کنیم. با جدا کردن دندانه ی اول از کارکتر **س**، به راحتی دندانه ی اول برای کارکتر **ب، پ، ت، ث** را داریم و با تکرار دندانه ی وسط و اضافه کردن اتصال به ابتدا و انتهای آن، کارکتر **سس** و در ادامه با اضافه کردن اتصال به پشت کارکتر مفرد **س**، کارکتر **سس** را خواهیم داشت. با جدا کردن کاسه یا دور **س**، کارکتر **ن** و **ن** نیز مشتق میشوند.

در طراحی کارکتر اول و آخر حروف سین باید دقت کنید که برای تفکیک پذیری بصری، دندانه ی اول نسبت به دندانه ی وسط کمی بلندتر طراحی می شود.

س س سین

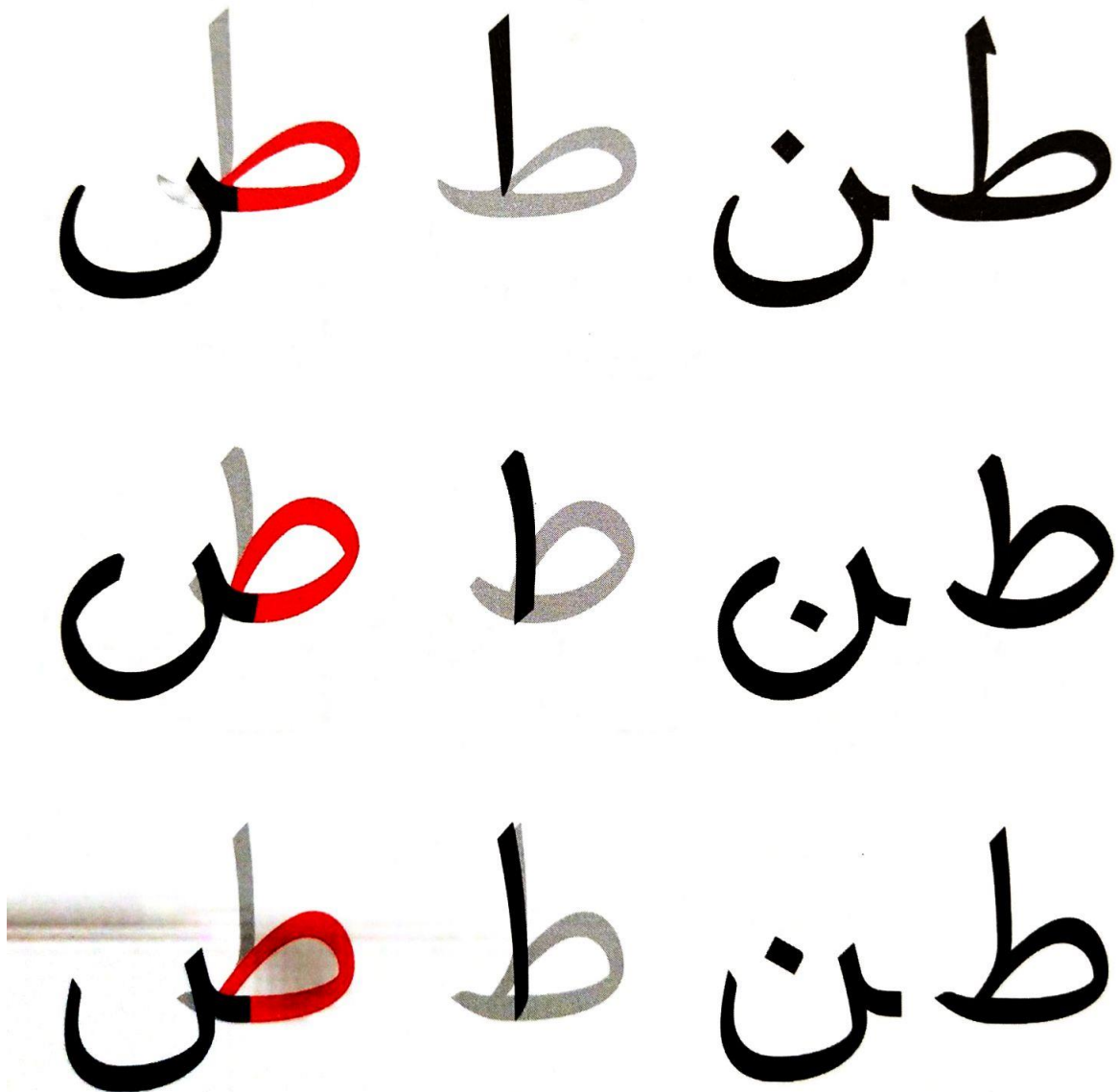
س س سین

س س سین

طراحی دندانه‌ها با استفاده از حرف س | نام تایپ فیس‌ها از بالا: نازنین، نیان، منظر

ط ن ---- ص ا

با طراحی کاراکتر ط همزمان کاراکتر ا را هم داریم و با اتصال آن به کاسه ی ن و حذف ا، کارکتر ص مشتق میشود. کاراکترهای اول، وسط و آخر ص (ص-ص-ص) و ط (ط-ط-ط) هم با اضافه کردن اتصال در ابتدا و انتهای آن ها مشتق میشوند.

طراحی حرف ص و ا با استفاده از حرف ط و ن | نام تایپ فیس ها از بالا: نازنین، مشتق، دیباج

ن ا ---< ل

کاراکتر ل با ترکیب کاراکتر ا و ن به سادگی قابل طراحی است و کاراکترهای ل ل را با اضافه کردن اتصال به ابتدا و انتهای ا طراحی می شوند. کاراکتر ل نیز با اضافه کردن اتصال به ابتدای آن مشتق می شود.

ان ل ل ل

ان ل ل ل

ان ل ل ل

طراحی حرف ل با استفاده از حرف ا و ن | نام تایپ فیس ها از بالا: نازنین، هامون، نوین

ن---کی

کاراکتری با طراحی شکل خاص ابتدایی آن و ترکیب با ن طراحی می شود.

ن، ی، ی، ی

ن، ی، ی، ی

ن، ی، ی، ی

طراحی حرف ی با استفاده از حرف ن | نام تایپ فیس ها از بالا: نازنین، میلاد، امیر

و ن --- ق | و ن --- ر

کارکتر **و** را طراحی میکنیم و با اتصال آن به کارکتر **ن**، کارکتر **ق** مشتق میشود. با اضافه کردن اتصالی به ابتدای **ق**، کارکتر **ق** نیز به راحتی طراحی می شود. کارکتر **ر** نیز با حذف چشم از **و** به دست می آید و در ادامه، با ترکیب **ر** و **ن** و حذف کاسه از **ن**، کاراکتر **ر** نیز مشتق می شود.

ن و و و

ن و و و ر

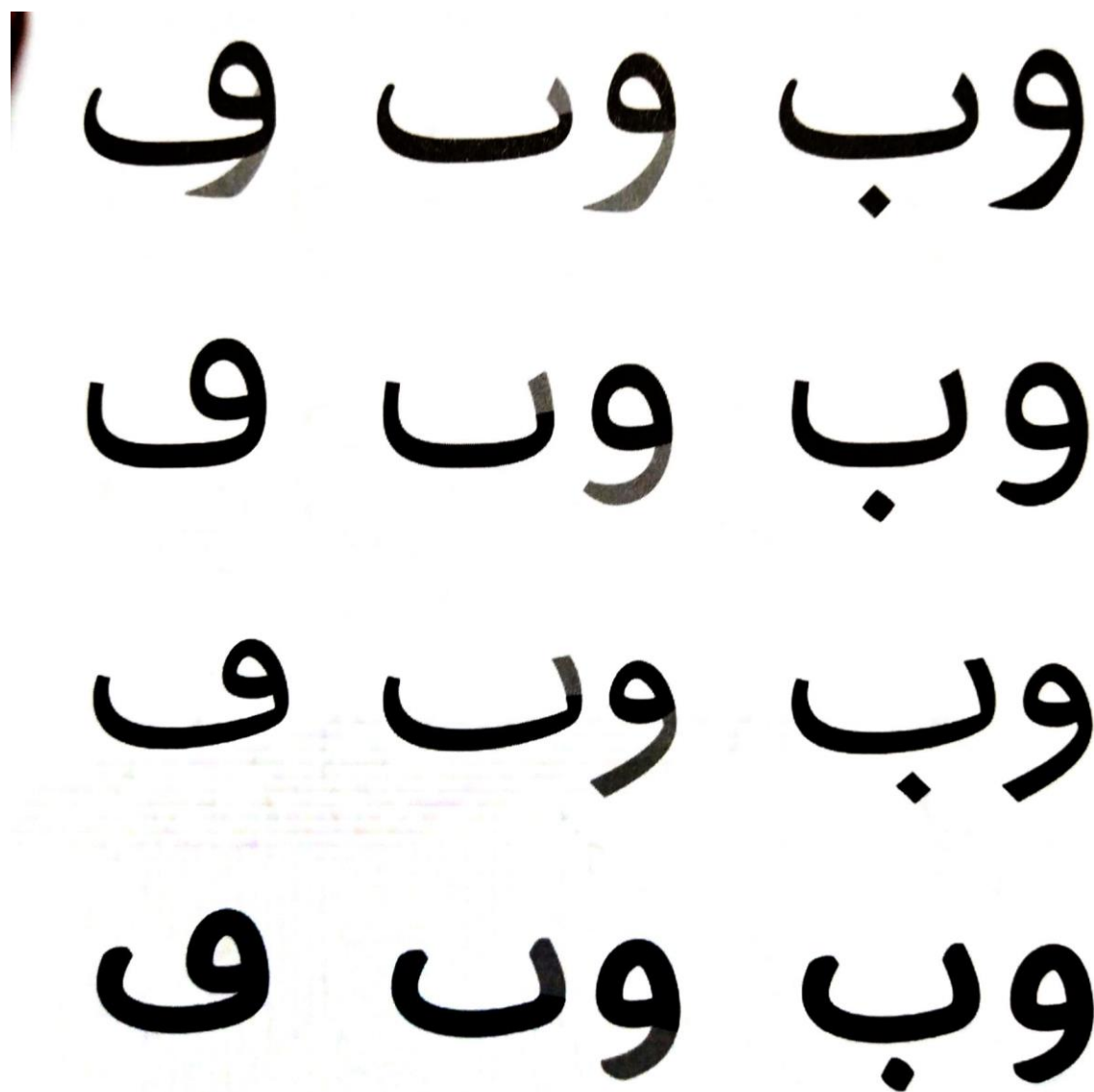
ن و و و

ن و و و ر

طراحی حرف **ق** (بالا) و **ر** (پایین) با استفاده از حرف **ن** و **و** | نام تایپ فیس ها از بالا: نازنین، هامون

و ب ---< ف

با توجه به اینکه دندانه ی اول را از قبل طراحی کرده ایم، کارکتر ب را نیز طراحی و با ترکیب آن با کارکتر و، کارکتر ف را طراحی میکنیم.

طراحی حرف ف با استفاده از حرف و و ب | نام تایپ فیس ها از بالا: نازنین، امید، منظر، پویا

د --- ک | ک ب --- ک | ا ب --- ک

با طراحی کاراکتر د و تلفیق آن با سرکش، کاراکتر گ و سپس با تلفیق کاراکترهای گ و ب کاراکتر ک را طراحی میکنیم. کاراکترهای متصل بـ، بـ، دـ، کـ، ک نیز با اضافه کردن اتصال، طراحی می شوند.

د ک ک ک

ک ب ک ک

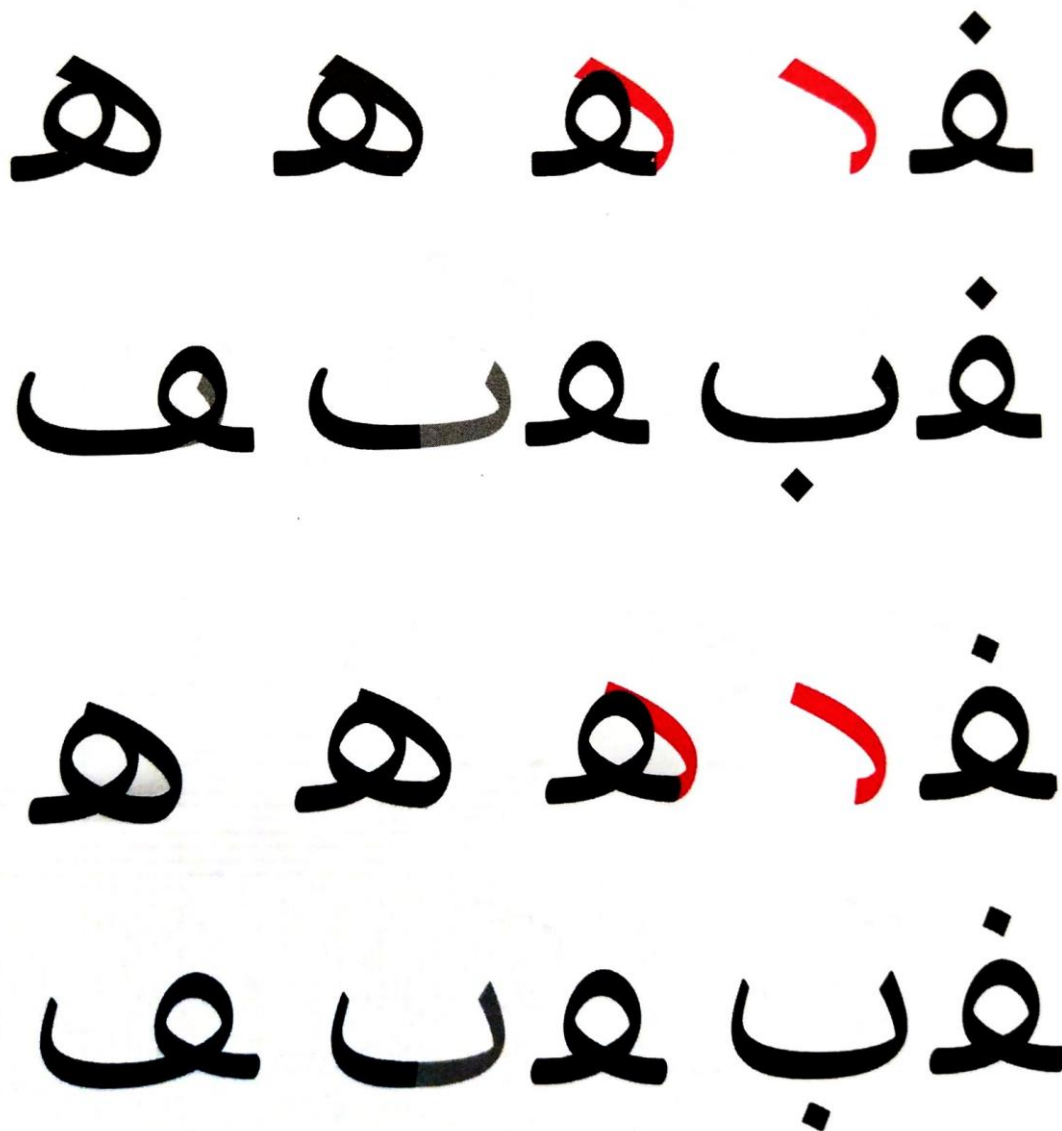
د ک ک ک

ک ب ک ک

طراحی حرف گ و ک با استفاده از حرف د و ب | نام تایپ فیس ها از بالا: نازنین، بانک سامان

ف --- ه | ف ب --- ف

کاراکتر **ف**، به دلیل شکل خاصی که دارد و از کارکترهای دیگر مشتق نمی شود، از دیگر کارکترهایی است که باید از ابتدا طراحی شود. این کارکتر کمکی است برای طراحی کارکتر **ه**، به صورتی که با اضافه کردن یک چشم به پشت آن، **ه** طراحی میشود. کارکتر **ف** نیز با ترکیب **ف** و **ب** به راحتی طراحی می شود.

طراحی حرف **ه** و **ف** با استفاده از حرف **ه** و **ب** | نام تایپ فیس ها از بالا: نازنین، بانک سامان

ع---ع | ح | ع---ع

در طراحی کارکترهای ع و ح اولویتی برای اول بودن هر یک از آنها وجود ندارد. زیرا هر یک شکل خاص خود را دارند و از کارکتر دیگری مشتق نمی شوند. با طراحی یکی از آنها می توان دومی را از اولی مشتق کرد. کاراکتر ع نیز شکل خاص خود را دارد و باید به تنهایی طراحی شود. کاراکتر ع و ع و ع را نیز طراحی کنیم. کاراکتر ع و ح می توانند از سر کاراکترهای ع و ح با اضافه کردن اتصالی که کمی از خط پایه بالاتر باشد طراحی شوند. کارکترهای ح و ح نیز با اضافه کردن اتصال، قابل طراحی اند.

ع ح ع ح

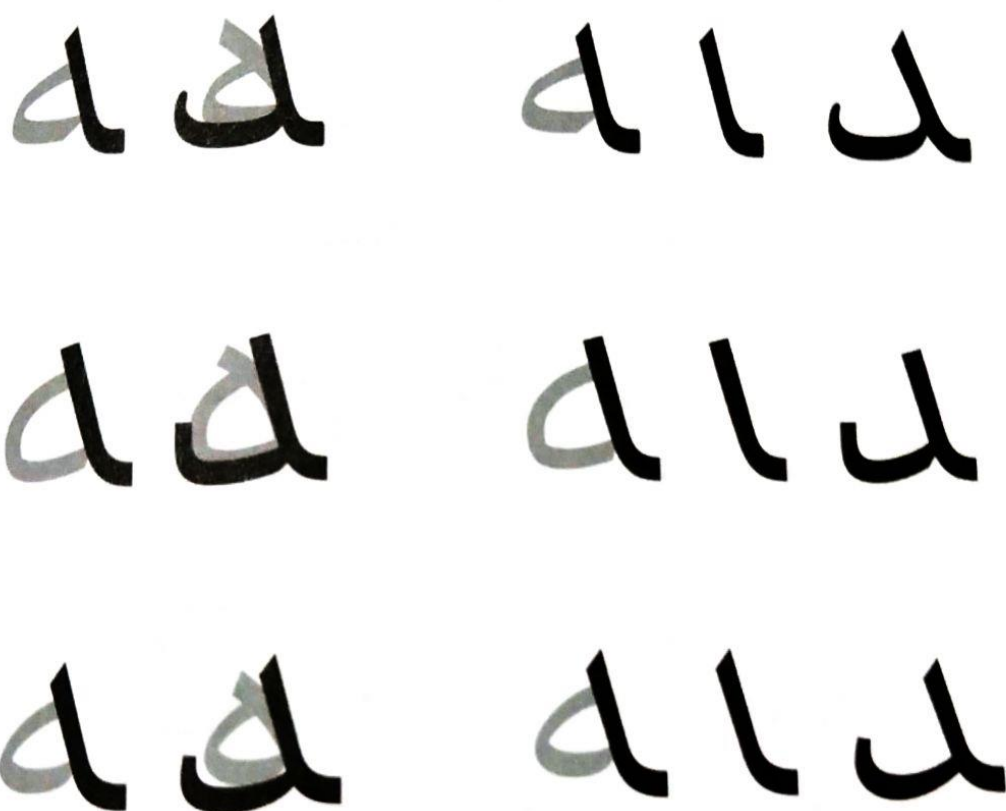
ع ع ع ع

ع ح ع ح

ع ع ع ع

طراحی حرف ع، ح و ع با استفاده از حرف ع، ح و ع | نام تایپ فیس ها از بالا: نازنین، نوین

قسمت صعودی کارکتر ه را می توان به راحتی از قسمت صعودی د مشتق کرد. سپس با رعایت تناسب، شکل خاص و چشم آن را نسبت به کارکترهای چشم دار یا تلفیق فرم های د و ه طراحی کرد.

مرکب {Ligature}

همانطور که پیش تر هم گفتیم مرکب نویسی شیوه ی ترکیب حروف در خوشنویسی است. و اولین منبع الهام برای طراحی این ترکیب هاست. ترکیب ها در خطوط دست نویس تحریری بنا به آشنایی بصری مردم با آن ها نیز می توانند منبع الهام دیگری برای اقتباس باشند. در موارد دیگر، مرکب ها بنا بر ویژگی ها و اهمیت تعدادی از کلمه ها در یک فرهنگ، زبان یا دین طراحی می شوند. برای مثال الله، صلی، علیه، صلّم و.. از آن جمله اند. از این رو نمی توان برای آنها تعداد معینی در نظر گرفت.

لا تى شى ضے لله

لاسى کی فی ط

لا بڑ صر سے تی

مرکب ها | نام تالیف فیس ها از بالا: نوین، مشتی، میلاد

عددها

عددها نیز با توجه به شکل کلی مجموعه طراحی می شوند. یا میتوانند از کارکترها مشتق شوند. عدد ۱ با توجه به کارکتر ۱ و با تغییراتی در ارتفاع و قوس بیشتر آن نسبت به ۱، برای تفاوت و تشخیص از ۱ طراحی می شود. عددهای ۲ و ۳ می توانند ترکیبی از عدد ۱ و دندانهای کارکتر **س** باشند. قسمتی از عدد ۴ با تلفیق عدد ۱ قابل طراحی است. اما شکل سر آن خاص عدد ۴ است و باید جداگانه طراحی شود. عدد ۵ نیز در قسمت پایینی با مشتق شدن از **س** به راحتی قابل طراحی است. در ادامه عدد ۶ را از کاراکتر **ع** و یکی از عددهای ۷ یا ۸ را بکلی از ابتدا طراحی کرد. عدد ۹ نیز به کمک کاراکتر **و** قابل مشتق شدن است. عدد ۰ را با توجه به هم شکل بودنش به نقطه، با کمی تغییر در اندازه برای ایجاد تمایز با نقطه میتوان به صورت تو پر طراحی کرد. عدد ۰ به صورت تو خالی را نیز می توان با توجه به اعراب ساکن یا کارکتر **ه** مفرد یا بطور کلی از ابتدا طراحی کرد.

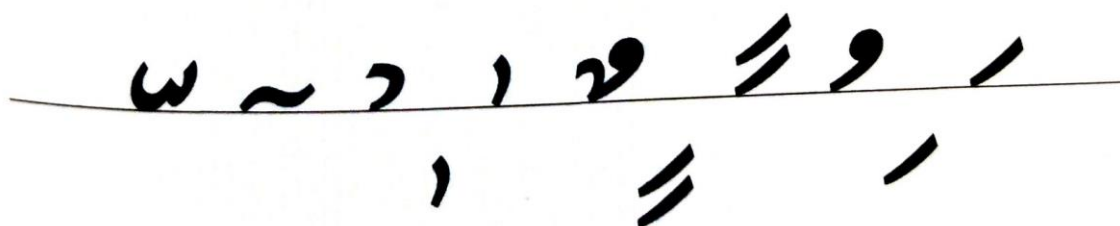
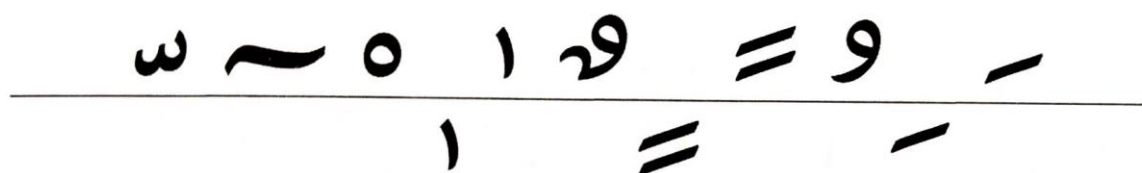

۰۰۱۲۴۳۵۶۷۸۹

۰۰۱۲۴۳۵۶۷۸۹

إعراب

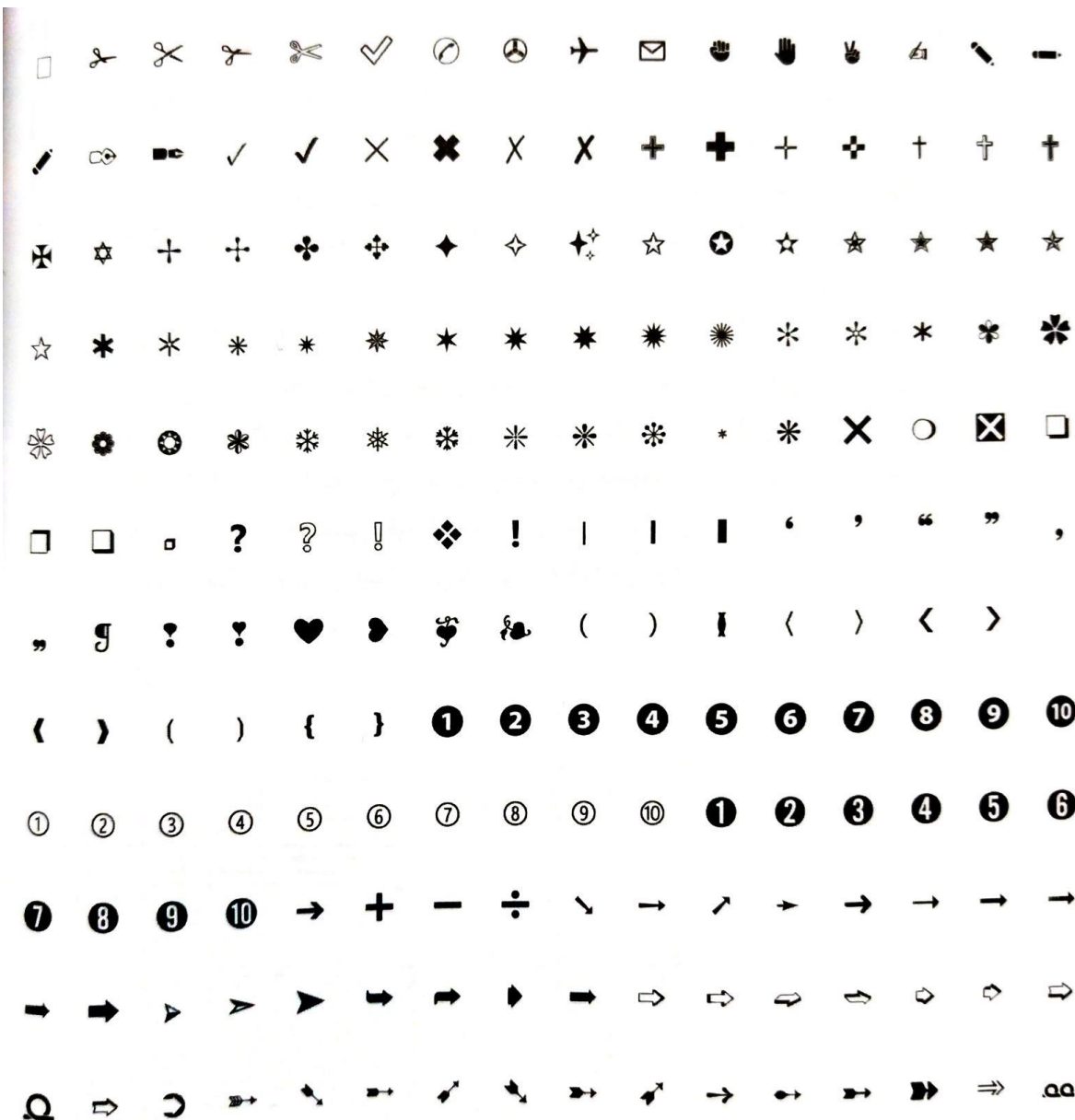
اعراب نیز با توجه به شکل کلی کاراکترهای مجموعه قابل طراحی اند. اعراب (ضمه) هم می تواند از کاراکتر و مشتق یا به تنهایی طراحی شود. تشدید را می توان به تنهایی یا از دندانه های کاراکتر سـ مشتق کرد تا شکل خاص خود را بگیرد. اعراب ساکن و مد نیز به ترتیب می توانند از کاراکتر ه و کلاه کاراکتر آ اقتباس شوند. اعراب دیگر نیز با توجه به شکل خاص آن ها به صورت جداگانه طراحی می شوند.

اعراب | نام تایپ فیس ها از بالا: حریر، مشتی

علائم و نشانه ها (سمبل ه

دسته ی بزرگی از نشانه ها و علائم همراه یک تایپ فیس می توانند به منظورهای مختلفی طراحی شوند. این علائم و نشانه ها بنا بر نیازمندیهای هر جامعه می توانند در حیطه های تخصصی طراحی شوند. مانند علائم ریاضی، راهنمایی و رانندگی و.. امروزه با گسترش ابزار ارتباط جمعی مانند موبایل و تبلت ، نشانه های بسیار زیادی طراحی شده اند.

با توجه به توضیحات کامل که در این بخش ارائه شد. لطفاً از بین تایپوگرافی‌هایی را که برای این درس اتود کردین. یک حرف شاخص را انتخاب کنید. بعنوان مثال کارکتر S را از پیش طرح‌های خود انتخاب کنید و سایر کارکترها را بر اساس روشی که شرح داده شد، طراحی کنید.